

KAKŠEN NAMEN IMA ZOLTA DELAVSKA ORGANIZACIJA?

SLUŽITI PODJETNIŠKIM INTERESOM!

Delavce v delavskih delavnicah odpušča.

Danville, Va.—Dan River Cotton Mills družba je ustanovila delavsko organizacijo. Ustanovili so delavce, ampak podjetniki in dopovedati hočejo javnosti, da postojajo med delavstvom in podjetniški prava harmonija ali bratska ljubezen.

Zolta delavska organizacija je organizirana kot nekakšen parlament, kar dokazuje, da je daleč od prave delavske organizacije. Ina nitje in vijebo zbornico in eksekutivo. Delavci so torej v tej organizaciji neodretno zastopani.

To zolta delavska organizacija je ustanovil tovarnar John Leitch pred osemnajst meseci, ko se je bilo bati, da se delavci strgajo s podjetniške verige in ustanove svojo pravo delavsko organizacijo.

Zdaj pa pogledajmo, komu služi tako zolta organizacija?

Zadnji mesec je eksekutiva te organizacije obdržala sejo. Na čigavo željo se je vrnila ta seja, pa govore dogodki, ki so se vršili po nji. Član te eksekutive je seveda tudi predsednik kompanije.

Komedijska je prišla takole: Ta kompanijski predsednik je stopil pred ta zolta delavski parlament in stokal in jokala, da se teletina industrija naklaja v zelo slabem položaju. Kadar pa kompanijski podjetniki stoka in jokajo, tedaj to pomeni, da je treba znižati delavcem plačo, za kompanijo pa povišati dobiček, kajti pod nobenim pogojem se ne sme sogoditi, da bi delničarji trpeli par centov, če padejo cene. Tako butaro mora prevzeti delavstvo. Ko je kompanijski predsednik dokončal svoj govor, je bil izvoljen delavski odbor, da "študira" položaj. To se je zgodilo, da je komedija popolna.

Ta delavski odbor je pa tako "študiral" položaj, da je delavce postavil pred alternativo: ali se zapre tovarna ali pa zniža delavska meza. Parlament je glasoval o alternativni in izbral se je za znižanje delavske meze. Sto sedem in štirideset "delavskih" zastopnikov je glasovalo za znižanje meze, dvajset pa proti. Bilo je med njimi veseno dvajset zavednih delavcev, ki se niso dali ganiti od solz kompanijskega ravnanja in na katere tudi študije "delavskega" odbora niso napravile nobenega vtisa.

Če hočejo delavci razveljaviti ta zaključek, tedaj morata dve tretjini tega "delavskega" parlamenta glasovati za razveljavljanje zaključka. Znižanje meze stopi v veljavo 29. novembra.

Springfield, Mass.—V delavnicah bostonske in albanske železnice je bilo odklopljenih deset odstotkov delavcev. Volitve so končane in železniške družbe se ne brigajo več, da bi delavce obdržale pri dobri volji.

RESTAVRATERJI IN HOTELIRJI PROTI PROHIBICIJI.

New York, N. Y.—Odkar je uvedena prohibicija, ne morejo v hotelih in restavracijah napraviti narsikatero okusno jed. Zdaj so restavratereji in hotelirji združili in poslali petsto prohibicijskemu komisarju, da dovoli hotelirjem in restavracijam vporabo vina in žganja pri napravi kotvih jedi, ki se ne morejo napraviti brez te primele. Restavratereji in hotelirji pravijo v svoji vlogi, da postava prepoveduje prodajo opojnih pijač, če služijo pitju, nikakor pa zakon ne reče, da se ne smejo vporabiti pri napravi jedi.

FRANCOSKI IMPERIALISTI SO VESELI VSLED JADRANSKEGA PAKTA.

Pariz, 15. nov.—Francoski uradni krogi izražajo veselje radi mirnega pobotanja med Italijo in Jugoslavijo. Pariški listi čestitajo Gledanju kot "modromu državniku", ki je prvi potlačil sovjetsko revolucijo v Italiji in drugič tako spretno rešil jadransko vprašanje. Francoski diplomati čestitajo tudi Srbom, ker so "pametni in tolerantni".

POMANJKANJE PREMOGA JE OČIVIDNO.

V BUFFALU SE DOBI PREMOM LE NA ZDRAVNIŠKO NAKAZNICO.

V drugih mestih trpe stanovniki tudi zaradi pomanjkanja premoga.

Buffalo, N. Y.—Rudarji producirajo po dvanajst milijonov ton premoga na teden, v tujakšnem mestu je pa med siromašnimi sloji največje pomanjkanje premoga, odkar je temperatura padla na dvajset stopinj nad ničlo. Kompanija, ki kontrolira naravni plin, pravi, da tudi naravni plin primanjkuje, tako da primanjkuje vse. Položaj je tak, da dobe le tisti premog, ki se morejo izkazati z zdravniško izkaznico, da potrebujejo premog.

Privatni interesi so zelo ponosni na sedanjí način blagovne produkcije in distribucije, ali položaj v tem mestu govori s plantajimi besedami, da je sedanjí sistem ravno tako klavni kot je bil v fevdalnem času, ko je bil prevoz najpotrebnejših življenjskih potrebščin prepovedan iz ene province v drugo, ali pa z enega fevdalnega posestva na drugega. V Ameriki se niti prvim pionirjem ni godilo tako slabo, da ne bi imeli po zimi kuriva ali da bi morali čakati na zdravniško nakaznico, ki jim dovoljuje, da gredo v bližnjo hosto in nasekajo potrebna drva za kurjavo. Počakati je bilo treba dobe pare, elektrike in oljnih motorjev, da stanovniki na zdravniško nakaznico dobe potrebno kurivo za kuhinjo in gretje svojega stanovanja.

New York, N. Y.—Premog v tem mestu se draži. Na Manhattanu stane tona trdega premoga \$14.75. Povprečna cena v Brooklynu in Bronxu pa je \$17.20.

Medtem ko trdi premog prodajajo po tej osterški ceni, se vrše pogajanja med zastopniki rudarjev in premogovniških podjetnikov. Podjetniki pa izjavljajo, da ne morejo povišati meze, ker bi imeli izgubo. Cena, po kateri se prodaja trdi premog, pokazuje jasno kot beli dan, kakšne profite žanjejo premogovniški podjetniki. McAdoo, bivši zkladniški tajnik, ni zastojal dejal, da so nekateri podjetniki imeli dva tisoč odstoten profit.

Baltimore, Md.—Skoraj v 15.000 domovih, v vseh javnih šolah, na policijskih in ognjegašnjih postajah, v manjeipijalnih poslopih, v manjeipijalnih poslopih nimajo premoga, ali pa zaloga premoga zadostuje komaj za teden dni. Takih razmer ni bilo od leta 1902.

Boston, Mass.—Malcolm P. Nicholls, občinski kurivni ravnatelj, izjavlja, da so mu trgovci sporočili, ki tržijo s premogom, da imajo trdi premog v zalogi samo še za en teden.

DRUŽINSKA DRAMA.

Chicago, Ill.—Majhen družinski prepri je povzročil, da so trije malenkostni ostali brez očeta in matere.

Kazimirja Rutowskega je oštel njegova žena. Iz tega oštelarstva je nastal prepri, ki je povzročil, da je Rutowski pobesnel. V svoji pobesnelosti je ubil svojo ženo, obidal svoje dete in ubil sebe.

ALI PREDSEDNIK ZOPET PREDLOŽI MIROVNO POGODBO?

DEMOKRATIČNI POLITIKARJI PRIPOROČAJO, DA SE MIROVNA POGODBA PREDLOŽI SENATU.

Oni upajo, da s tako potezo spravijo republikance v veliko zadrego.

Washington, D. C.—Voditelji demokratične stranke se baje trudijo, da predsednik Wilson zopet predloži mirovno pogodbo senatu, da jo odobri ali zavrne. Z mirovno pogodbo se seveda tudi predloži ustava lige narodov. Demokratični politikarji hočejo s to potezo spraviti v zadrego republikance. Demokratije so seveda prepričani, da bodo moglo republikance glasovati za mirovno pogodbo s pridržki in spremembami.

Voditelji demokratov pač menijo, če predsednik znova predloži mirovno pogodbo, da pridejo republikanci v zelo neprijeten položaj, če jim pusti popolnoma svobodno roko.

V političnih krogih govore, da je o tem razpravljal že kabinet, toda predsednik še ni povedal svojega mnenja.

Republikanski politikarji pravijo, če predsednik posluša voditelje demokratov, da bodo demokratije razočarani. Oni trdijo, da bi zdaj republikanski senatorji odklonili akcijo, čeprav bi se jim očitala nedoslednost.

Republikanci že zdaj napeljujejo vodo na svoj mlin in pravijo, da izli volitev pomeni, da je ljudstvo spregovorilo, da novi predsednik sklene mir. Poleg pa prihajajo še s izgovorom, da ne bi bilo pravilno, če se sklene mir, preden novi senatorji ne zasedejo svojih sedežev.

Ljudstvo pač sodi drugače s ozirom na mirovno pogodbo, kot govore profesionalni politikarji. Ljudstvo sodi, da je skrajni čas, da se sklene mir in odpravijo vse blokade in ovire, ki omejujejo trgovino.

LADJO S 33 MORNARJI POGRABAJO.

Sault Ste. Marie, Mich.—Na jezero Superior so odpuli vlačilni parniki, da pronajdejo, kakšna usoda je doletela parnik "Francis J. Widlar" in njegovo moštvo, ki šteje tri in trideset oseb.

Parnik bi moral že pred dvema dnevnoma pripluti v pristan. V mornarskih krogih sodijo, da se je dogodila nesreča, kajti na jezero je divjal vihar s hitriro sedemdeset milj v uri.

8 parnika "Ericksona" so opazili loči drugega parnika, ki so pa v silnem viharju ponotni nakrat izginele, kajti vihar je gnal parnik proti nevarnim kletem, poznanim pod imenom Pancho Shoals. Parnik "Erickson" je s veliko težavo dospel v luko zadaj za White Fish Pointom.

Kapitan A. C. Callum, ki zapoveduje parniku "Wolff", je sporočil, da je videl samo rive parnika, najbrž patrolnega parnika, štrleti iz vode v reki St. Mary.

KAPITALIST OBOJEN NA ENO LETO ZAPORA.

Chattanooga, Tenn.—A. P. Lockhart, lokalni kapitalist, se je moral zagovarjati pred sodiščem na obtožbo, da je izrekel željo, da se potopi ladja s vsemi ljudmi na nji, ki je peljala njegovega sina v Francijo. Obtožnica mu je očitala, da je s to željo izvršil prestopke proti špijonskemu zakonu. Proti obsojbi je Lockhart apeliral na vse instance, a zdaj je zadnja instanca potrdila obsojbo, da presedi eno leto in en dan v zvezni ječi in plača tisoč dolarjev denarne globe.

ITALIJANSKI IMPERIALISTI SI ČESTITAJO NA DIPLOMATIČNI ZMAGI.

Rim, 15. nov.—Klerikalni "Messaggero" hvali grofa Sforzo kot "pravega diplomata", ki je izvojeval veliko zmago nad Srbi v Santi Marghereti glede jadranskega vprašanja. "Tempo" čestita italijanskim diplomatom, ki so "dosegli več kot je bilo upati, da dosežejo." Nacionalisti so jezili, ker je otok Korčula ostal Jugoslovanom.

D'ANNUNZIO ZOPET ROGOVILI OB JADRANU.

Kar so pustili Italijani, to bi zdaj rad pobasal reški diktator.

NJEGOVA FLOTA ODPLULA PROTI DALMACIJI.

London, 15. nov.—Iz Milana poročajo, da d'Annunzio na Reki ni zadovoljen z jadranskim paktom in je prišel osvajat jugoslovanske kraje. Njegove čete so v soboto zasedle otok Krk v Reškem zalivu, večerj so pa okupirale Luban, Vrh in Sušak. D'Annunzio je poslal drugo četo proti Kastavu.

Vesti o najnovejših eskapadah reškega glavarja so zelo razburile vladne kroge v Italiji, kajti pogodba, podpisana v Rapallu, se smatra v splošnem zadovoljiva.

Trst, 15. nov.—D'Annunzio je napovedal vojno italijansko-jugoslovanskemu paktu glede jadranskega spora. Njegove bojne ladje so večerj odpile iz reškega pristanišča neznano kam, toda domneva se, da jih je d'Annunzio poslal proti Dalmaciji.

Rim, 15. nov.—Gabriel d'Annunzio, samostavljeni diktator na Reki, je prišel zopet rogoviliti. Okupiral je neke otoke v Kvarnerskem zalivu. "Idea Nazionale" piše, da je d'Annunzio izjavil, da pojde v kloster, kadar bo jadransko vprašanje rešeno tako kakor si on želi.

PASTOR JE ODDEL OD SVOJE DRUŽINE BREZ SLOVESA.

Passaic, N. Y.—Rev. Cornelius Densel, župnik reformirane cerkve, je zapustil svojo soprogo in osem otrok. Dejal je, da odide na potovanje. Pred svojim odhodom je v poštno trušico vrnil pismo, v katerem naznanja svojo rezignacijo.

Z njim je izginila tudi 26-letna gđ. Trina Hanneburgova, zelo goreča cerkvena obiskovalka.

Ljudje pravijo, da to reši uganke, zakaj je "pobožni" in "sveti" mož, ki je druge svaril pred raznimi grehi, odšel brez slovesa od svoje družine.

GLOVESKA STRAHOPETNOST JE UMORILA ŠEST OTROK.

New York, N. Y.—V Katarinskem gledališču se je zamodilo malo papirja in nek strahopetec je zakričal na ves glas: ogenj!

Strahopetni ljudje so drli proti izhodu kot divjaki in pomanjdrli so do smrti šest otrok v starosti od dveh do deset let.

Policijska je kasneje aretirala hišnika, češ, da je on povzročil uboj, ker je zakuril pot kotlom. Strahopetci, ki so pomandrali otroke, so prosti, ker niso znani policiji.

ZAMOREC LINČAN.

Bristol, Va.—Podivjana drhal je potegnila 25-letnega zamorca Dave Hanta iz ječe in ga linčala na mostu blizu Kent Junctiona. Zamorec je bil obdožen, da je napadel neko belopoltno ženo.

VREME.

Chicago in okolice: V sredo jasno in gorkeje. Različni lahki vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 33, najnižja 25. Sonce izide ob 6:40, zaide ob 4:29.

Zadnje zavetje caristov v rokah sovjetov.

Cete ruske sovjetske republike so okupirale Krim prvič po revoluciji. Vranglova armada zdrobljena in razpršena. Sovjeti ujeli 40.000 mož in zajeli velikanški plen. Divji beg caristov v Turčijo. Vranglovi generali izvršili samomor. Francoski imperialisti jokajo.

ARMENIJA SPREJELA SOVJETSKO VLADO.

Armenija je sovjetska republika kakor sosedni Azerbaidžan.

KEMALOV ULTIMAT GEORGIJI.

Carigrad, 15. nov.—Na temelju pogojev, predrja s turškimi nacionalisti je Armenija sprejela principe sovjetske vladne oblike. Armenija ima zdaj sovjetski režim kakor sosedna republika Azerbaidžan.

Premirna pogodba določa, da morajo turški nacionalisti izprazniti Aleksandropol, ostanje pa v Karsu in Aredbanu. Armenske svobodščine so zavarovane.

Carigrad, 14. nov.—Kemalova vlada v Anguri je poslala Georgiji ultimatum, da morajo georgijanske čete izprazniti pristanišče Batum.

Tristo Grkov, ki stanujejo v Samsunu v okolici Trebizonda v severni Anatoliji, je dobilo ukaz od turških nacionalistov, da zapustijo mesto v osmih dneh. Imetje pregnanih Grkov je zaplenjeno in postane državna lastnina.

DRŽAVNI PRAVDNIK PRAVI, DA MOONEYJEV TOVARIS NI KRAV.

San Francisco, Cal.—J. F. Brennan, tukajšnji advokat, ki je kot namestnik državnega pravdnika pomagal, da je bil Warren Billings, tovaris Thomas J. Mooneyja, obsojen v domrino ječo, je izjavil, da bi na podlagi dokazov, ki jih je prejel od policije, glasoval za nedolžnost Billingsa, če bi bil zdaj izvoljen porotnikom.

Njegova izjava je značilna, kajti če je Billings nedolžen, je tudi Mooney.

V SINGU SINGU IMAJO PRIPRAVLJENIH ŠEST OBOJENCEV ZA ELEKTRIČNI STOL.

Ossinig, N. Y.—Joear Lawes naznanja, da v četrtki posode 6 obojencev na električni stol v Sing Singu, če ne pride zanje pomiloščenje.

PODRTINE LETALSKEGA ČOLNA SO NAŠLI.

Chicago, Ill.—Podrtine letalskega čolna so našli. Našla jih je patrolja rešilnega moštva pri Whitehallu, Mich. Podrtine so ležale raztresene ob obrežju na dolžino štiri milje. V mornarskih krogih sodijo, da so mornarji utonili, ki so odšli v letalskem čolnu na jezero.

PASTORJA STA SE NASTANILA S SVOJIMA DRUŽINAMA V CERKVI.

Los Angeles, Cal.—Rev. M. C. Dwees in rev. Warren Elsing sta se preselila s svojima družinama v svojo cerkev, ker so stanovanja tako draga, da ne moreta plačevati stanarine.

DVE IGRAVKI UMORJENI.

Chicago, Ill.—Dve mladi igralki so našli mrtvi na obrežju Grantovega parka, tam, kjer se policijske patrulje ne hodijo. Policijska je prepričana, da sta bili igralki umorjeni, toda o morileh nima dozdaj sledi.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zdravljene drave (given Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.55 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov na vso, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2857 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

Datum v ožepanju n. gr. (November 1-26) poleg valoga imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Poslovite se pravočasno, da se vam ne ustavi list.

AMERIŠKA TRGOVSKA ZBORNICA JE NASPROT-NICA ORGANIZIRANEGA DELAVSTVA.

Kdor je zasledoval ameriško delavsko gibanje zadnjih dvajset let, se je lahko prepričal, da je bila "Narodna podjetniška zveza" največja nasprotnica strokovno organiziranega delavstva. Pošiljala je svoje zakulisnike v legistaturne zbornice, da konferirajo s poslanci. Kadar je bil v kongresu na dnevnem redu zakon, ki bi količjak koristil delavcem, tedaj je zveza poslala svojo deputacijo zakulisnikov, da je pretakala krokodilove solze v interesu industrije, ki pride prav zašlesljivo na kant, če bo postava sprejeta. Posebno je pa ta zveza nasprotovala "organizirani delavnici", to je takemu podjetju, v katerem delajo sami organizirani delavci in katerega lastnik je podpisal pogodbo z delavsko organizacijo. Zveza je bila za to, da pogodbe med delavskimi organizacijami in podjetniki sploh prenehajo.

Kljub temu pa zveza ni dosegla uspeha. Delavske organizacije so se množile in naraščalo je njih članstvo. Tudi število podjetnikov je naraščalo, ki so podpisali pogodbo z delavskimi organizacijami. Podjetniki so najbrž spoznali, da na ta način ne opravijo nič in spremenili so taktiko.

"Narodna podjetniška zveza" ne sili več v ospredje, ampak njeno delo zdaj opravlja "Ameriška trgovska zbornica".

Tudi zbornica se poslužuje napram organiziranemu delavstvu tiste taktike, po kakršni se je preje ravnila zveza. Ona ne pravi, da nasprotuje organiziranju delavcev, ampak je le proti "organizirani" delavnici. V tej izjavi se zrcali njena zvijača!

Koliko je pa za delavce vredna delavska organizacija, ako se podjetnik ne zaveže s pogodbo, da bo najemal le organizirane delavce in pod takimi pogoji, ki so določeni v pogodbi? Če podjetnik ne podpiše take pogodbe, tedaj lahko najame neorganizirane delavce in jih plača, kakor mu drago. Dogodilo bi se tudi, da bi nekateri delali samo osem ur, drugi pa mogoče devet ali pa deset ur. Kadar bi podjetnik spoznal, da se lahko meri s tistimi organiziranimi delavci, ki delajo v njegovi tovarni ali njegovem podjetju, bi organizirane delavce pometal na cesto in jih nadomestil z neorganiziranimi delavci. Delavska organizacija bi ne imela za delavce drugega pomena, kot da plačujejo prispevke vanjo in vzdržujejo odbornike. Ko bi delavci spoznali to resnico, bi pričeli zapuščati organizacijo, ker bi organizacija ne bila več zanje ščit, služeč jim za napad ali obrambo, ampak bi bila samo nekakšen okrasek, od katerega bi delavci ne imeli nobene koristi.

In to žele podjetniki, to želi "Ameriška trgovska zbornica". Napad na delavske organizacije ni direkten, ampak je zavraten, zaradi tega je tudi nevaren, kajti še celo med delavci se najdejo, ki verjamejo, da je pogodba med podjetnikom in delavsko organizacijo nepotrebna, ker se lahko podjetnika prisili, da sprejme delavske zahteve. Noben organiziran delavec, ki ima skušnjo, ne trdi, da se podjetnika brez pogodbe ne more prisiliti, da prizna delavske zahteve, ali on k temu dostavlja, če je bil podjetnik prisiljen s stavko ali na drug način sprejeti delavske zahteve in ni podpisal pogodbe, da jih prizna do določenega in dogovorjenega časa, jih lahko podjetnik že prihodnji dan zavrže, ne da bi s tem sebe moralno ponižal.

Te resnice se zavedajo tudi podjetniki in zato gadel napenjajo vse svoje sile, da odpravijo "organizirano" delavnico in z njo tudi vse pogodbe, ker upajo, če se jim to posreči, da tako oslabe delavske strokovne organizacije, da ne bodo več sposobne voditi boj za delavske interese.

Dobra primera! — Vseučilišni profesor, ki je podučeval kemijo, je pričel prodajati kolačke, ker ni mogel s svojo profesorsko plačo dostojno prehraniti sebe in svoje družine. Profesionalni pretepec "Jack" Dempsey pa prejme za eno uro pretepanja tri sto tisoč dolarjev!

Koliko daleč smo se od prave civilizacije?

DOPISI.

Vandling, Pa. — O delavskih razmerah ne bom poročal, ker sem šele pred kratkim poslal en dopis iz te nasebine in opisal tukajšnji delavski položaj. Ne maram ponavljati vedno ene in iste stvari.

Kot je gotovo že znano mnogim rojakom je ta nasebina majhna in oddaljena od Forest City samo eno miljo. Slovencev je tukaj naseljenih okrog 71 družin od katerih je 34 oseb državljanov. Torej v tem oziru se nisimo tako nazadnjaški. Ako bi bili tako zavedni tudi v politiki, da bi vsi pripadali k delavski politični stranki, socialistični, bi bilo v marsičem boljše in bi lahko dosegli z marsikako večjo slovensko nasebino. Ali žal, da ni tako.

Volitve, ki so se vršile 2. novembra t. l. so pokazale, da delavstvo še vedno ne razume, da se je treba organizirati tudi politično, da je treba poslati v javne urade in postavljati v zbornice zastopnike, ki bodo zastopali nas delavce in ne velepodjetnike, ako hočemo, da izboljšamo sedanji položaj. Izvoljeni so kandidati velepodjetniške stranke, katere glavni stebri so v Wall Streetu. V tukajšnji nasebini je bilo oddanih 223 glasov za republikansko stranko, 124 za demokratsko, 11 za socialistično in šest za prohibicioniste. Vseh glasov je bilo oddanih torej 366.

Na kak način sta dobile prvi dve stranki toliko glasov, naj nekoliko pojasnim. Buržoazni gospodje so za to število glasov poslali v tukajšnje nasebine tisoč dolarjev. Najeli so 11 hlupcev, da so kupovali glasove in iste plačevali po vsakovrstnih cenah od enega dolarja naprej. Na razpolago so bile vsakovrstne pijske, samo da so ljudstvo lažje zapeljali, da voliči niso vedeli, kako glasovati. Da je to resnica, naj navedem sledeči dogodek, ki se je odigral v moji hiši, predno sem šel s svojo soprogo na volišče: Na dan volitev je prišel en tak najet hlupec v moje stanovanje skoro popolnoma pijan in me vprašal, ako sem že volil. Odgovoril sem mu, da se ne, in da čakam na ženo, da se opravi. Vedel je pa dobro, da sem socialist in raditega mi je pričel kvantiti, da bom vrzel svoj glas proč, ako ga oddam socialistični stranki. Ponudil mi je deset dolarjev, ako glasujem za republikansko stranko. Jaz mi takoj odločno povem, da naj me nikar ne nadleguje s takimi bedastostmi, in da naj raje hrani tihošest deset dolarjev za se, ker jih bo še proklete rubil. Nato prične nadlegovati mojo ženo in ko opazi, da ima na prsih pripet znak Debsa in Stedmana, ji prične ta opiti bedak praviti, da bo ona edina, ki bo oddala glas socialistični stranki. Ker se le ni hotel odpraviti iz sobe, mu še enkrat rečem, da naj se pobere, od kjer je prišel in da bo še rabil onih deset dolarjev, ako bo ugriznil za to gospode. In ker je videl, da se ne salim, je odšel po nadaljnem svojem "Biznisu". Iz tega se razvidi, kako korupcije so se posluževali velepodjetniki, in da je dolar zmagal.

In ne razumem, da morajo biti delavci še vedno tako zadržani, da ne znajo poraziti svojega najboljega orožja, glasovnice na dan volitev, in da se dajo zapeljati agentom in podreptnikom velepodjetniških strank. Na dan volitev, ako bi se zavedali svojega položaja, ako bi se zavedali moči, katere imajo v glasovnici, bi lahko izvajali največjo zmago brez vsakih žrtvi in sprememb cel položaj in brez vsakega boja. Toda ne! Raje kričijo na ulicah, zabavljajo vseprek, radikali tako, se huje kot boljševiki v Rusiji, toda ko je prilika tukaj, da bi izrabili moč, katero imajo, pa glasujejo za velepodjetniške kandidate. Na ta način se lahko resujemo delavsko vprašanje ste in tisoč let, pa bomo vedno na stališču, ker izročamo naše najboljše orožje našim največjim nasprotnikom. Še nas bo topele, katerega si sami pletemo, in delavci bodo kmalo občutili posledice svoje malomarnosti in brezbriznosti.

Toda ne smemo obupati, vsaka solza nekaj stane. Pripravljati se moramo na bodoče volitve, organizirati se, agitirati med delavci za socialistično stranko, pridobivati ji novih delavcev, podpirati

Naša najsvetejša dolžnost je podpirati liste, ki so ostali zvesti svojim principom in zvesti delavcem in ti so Prosveta. Proletari in mesečna revija Čas, ki so v resnici podružljivi. Agitirajmo za te liste, da bodo zahajali v sleherni slovensko hišo.

Na delo, rojaki, da se bodo uresničile naše želje pri prihodnjih volitvah! In prepričan sem, da bo prišel dan, ko bomo mi zmagali na volišču in bodo stare meščanske stranke poražene, kot je bila letos demokratska stranka. — **Jos. Čebular.**

Toledo, O. — Položaj delavcev je tukaj slab: družbe nam vedno obljubujejo, da bomo prihodnji teden pričeli delati s polno paro. Toda vedno le "prihodnji" teden impri tem bo najbrže še ostalo. —

Obletnica zadnjega velikega jeklarskega štrajka... Spomin nam alinja na težke čase, katere je morala delavstvo, vposleno v jeklenih in železnih prenoskih. Spominjamo se nedolžne žrtve, ki so padle pod krogami pennsylvanjskih črnih kozakov in najetih profesionalnih pretepec. Še dobro so nam v spominu govorniki uradnikov in odborikov ameriške delavske federacije. Znano je, da ta strokovna organizacija še ni nikjer izvajala zmage za delavstvo in še vedno se je morala ukloniti, in tako smo se tudi jeklarski delavci morali po večmesečni stavki podati na delo, ne da bi kaj dosegli. Takrat smo slišali Gompersa in druge voditelje ameriške delavske federacije, ki so izdali apel na vse članstvo te organizacije, da naj ob prihodnjih volitvah volimo samo kandidate, ki prihajajo iz delavskih vrst. Slišali smo ta apel!

In letos, ob volitvah? Kje je bila ameriška delavska federacija? Kje je bil Gompers in drugi voditelji ameriške delavske federacije? Ali so vpoštevati apel, katerega so izdali pred letom? Ne! Proglasili so za edino zveličavno stranko republikansko ali pa demokratsko. Gompers sam je agitiral za demokratsko stranko, in to je storil glavni predsednik ameriške delavske organizacije. Agitiral je za velepodjetniško stranko. In vprašam vas, člani ameriške delavske federacije, ali je Gompers vreden, da stoji na čelu največje strokovne organizacije v Ameriki? Ne, je naj odgovor. Ako bi bil Gompers v resnici tako zvest voditelj ameriških delavcev, kot se kaže in in zvest borilec za delavske interese, bi on stopil pred člane ameriške delavske federacije, izdal apel na vse delavce, da naj kot en moč oddajo svoje glasove kandidatom, katere so postavili politično organizirani delavci. Rekeli bi, "bratje delavci, vsi vidite, da so vsi naši poskusi priporiti si boljše kosček kruha, izgubljeni. Nikdo se ni oziral na naše zahteve in prošnje, ne demokratska

Razne vesti.

Po volitvah v Avstriji. Reakcija na pohodu? Marškomu se je zdela presenetljiva vest, da so socialisti demokrate pri volitvah v narodno skupščino dne 17. okt. dobili manj mandatorov, kakor pri prvih volitvah 1. 1919. V celotnem so dobili namreč 7 mandatorov manj, docim so jih kristjanski socialisti dobili 14 več, in sicer ne le na škodo socialne demokracije, temveč tudi drugih mesečskih strank. Socialna demokracija ima v novi narodni skupščini 62 mandatorov, kristjanski socialisti pa 78.

Kljub temu, da se na prvi mah zdi, kakor da je socialna demokracija podlegla, se more vseno reči, da je pri teh volitvah njena zmaga upravičena.

Upoštevajmo dejstva! Pri prvih volitvah 1. 1919, ko se je pravkar končala krvava vojna, so bili predpogoji, da zmaga socialna demokracija pri volitvah, najugodnejši. Ljudstvo se je, izstradano in obupano vsled nečloveških vojniških muk obračalo v masah od socialne demokracije, priknjujoč ga nje hitrega izboljšanja razmer, kar je v revni Avstriji nemala težkoca. Meščanske stranke so bile v 1. 1919 razdrapa ne in neorganizirane, kar je vsekakor na takratni volilni tedi pravzaprav mnogo vplivalo. Pogoji v teh volitvah pa so bili v primeri z onimi v 1. 1919, za socialno demokracijo najugodnejši. Ne glede na to, da se je povoljno razpoloženo ljudskih mas tekora časa usloilo in da se med tem meščanske stranke na novo organizirale, je presojanje položaja od strani ljudskih mas, ki presojojo trenutno, samo neugodno vplivalo v volilni borbi. Velikanska bremena, ki jih je eutenta baložila Avstriji na ramena, s katerim je socialna demokracija morala računati, zelo poslabšala. Vendar je socialna demokracija v najtežjem času storila naravnost ogromno ljudstvu koristnega dela. Meščanske stranke so seveda v opoziciji govorile o tem, da se položaj vsled tega čez noč ne izboljša, ker vladajo socialisti demokrate. Obljubljale so ljudstvu vse in kristjanski socialisti so s svojimi metodami lažni in obrekovanji, še posebej znali varati ljudske mase in jih uterjati v veri, da še boljše, kakor je šlo doslej, ne gre vsled tega, ker "vladajo" socialisti demokrate (vladali pa v resnici le koalicijska skup. dem. in kristjanski socialisti). Takih "argumentov" so se kajpada mnogi nezadovoljnejši prijel. O tem, da so kristjanski socialisti pomagali do zmage predvsem ženske, ni dvoma. Ženska volilna pravica je v tem oziru najbolj neugodno vplivala. Ženske so bile v velikem številu nestalne volilke, poleg tega pa se je število volilk pri teh volitvah še za mnogo povečalo.

Nedvomno je nadalje tudi to, da so komunisti mnogo pripomogli kristjanskim socialistem do zmage. V najkritičnejšem času, ko je bilo treba zoper vstajajočo reakcijo, odločnega nastopa združevnega proletariata, so prišli komunistični razdirači in slabili s cepljenjem organizacij njegovo moč — v veselje vsem buržoaznim strankam. Komunisti so pri volitvah propadli, ne da bi dobili tudi le en mandat in lahko rečemo, da je bila njih kandidatura navadna frivolnost — gotovo da v škodo proletariata v veselje buržoazije.

Rezultat volitev je za socialno demokrate mnogo ugodnejši, kot je bilo v danih razmerah sploh pričakovati. V teh volitvah namreč se je preizkusila razredna zavednost proletariata. In rezultat močan in zanesljivo močan.

V Avstriji bo sedaj zavladala meščanska koalicijska in socialna demokracija se vlade ne bo udeleževala. Sedaj bo pokazala avstrijska buržoazija svoje znanje in francoska bo pomagala, Czernini vstajajo...

Najdba petrolejskega vreca. — Posebna komisija, ki je bila v to svrhu postavljena od ministrstva za trgovino in industrijo, je našla pri Bajevici (Lipka) v Slavoniji nov in izdaten petrolejski vrec. Za eksploatacijo tega vreca se interesira med drugim tudi ameriški trust Standard Oil Co.

VELIKA POŠTNA TATVINA V OHUJU.

Stebenville, O. — Iz poštno vreče, v kateri je bila registrirana pošta, je bilo ukradenih \$93,000, ki so bili namenjeni za izplačilo delavcem Weirton Steel kompanije v Weirtonu, W. Va. Ko je pošta vreča dospela iz Pittsburga v Weirton, so pronašli, da je bil v nji narezan star papir.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

J. K. Cleveland, O. — Kolikor je uredništvu znano, izda dotično povest "Književna matica SNPJ" in sicer v kratkem. Potem jo boste lahko dobili. Za cene se ne vemo. Kdaj izide in cene bo pravočasno objavljena.

Polom Vrangla.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Kjer so bile doele poražene, razpršile na vse strani. Del teh čet je polegnil po železniški progi Kerč, ostali ostanki so pa bili večinoma zajeti, ko so jih boljševiki odrezali od edine železnice, ki vodi od Sevastopolja v Janjnu proti Sevastopolu. Nekaj polkov Vranglove vojske je rebotiralo in pričeli so pobijati svoje častnike in ropati. Takoovano "zelena četa", ki so se skrivale v krinskih gorah in katerih ni mogel Vrangel nikdar iztržiti, so se zdaj pridružile boljševikom in pomagale k uničenju Vranglove armade.

V Sevastopolu vlada že od sobote prava anarhija. Uporne Vranglove čete ropajo in terorizirajo prebivalstvo. Drhal je udrla v skladišče ameriškega Rdečega križa in zaplenila večjo zalogo materiala.

Pristaši Vrangla v Carigradu primavajo, da je Krim izgubljen. Caristi pravijo, da je Vrangel podlegel preveliki sili. Imel je samo tri divizije vojaštva v Perekopu, medtem ko so boljševiki navliči s dvajsetimi divizijami (!); dalje pravijo caristi, da so sovjeti uporabili strupene pline, katerih Vrangel ni imel; nadalje je boljševikom služila izredno zgodnja, huda zima, vsled katere je zamrznilo Putriško morje, tako da so mogli spraviti konjenice in topove čez morje kakor po suhem v enem dnevu. Caristi tudi pravijo, da imajo boljševiki velike izgube; samo v bitki pri Perekopu je padlo 30.000 rdečih vojakov (!).

Izgovori taki ali taki, fakt je, da je Krim izgubljen za cariste in prvi črna revolucija je vsa ruska obala Črnega morja v rokah sovjetov. Krim je bil zavetje caristov in protirevolucionarjev ves čas, ko je izbruhnila revolucija v Rusiji. Najprej so se tja zatekli veliki knezi in sorodniki carja, potem je imel Denikin tam svoje guverne na nazadnje Vrangel. Več kot tri leta je bil prijazen Krim s svojim gorim podnebjem in mnogimi vilami in letovišči varno zavetje ruskih aristokratov, buržoazije in inozemskih imperialističnih misij, ki so tam kovalle zarotniške naklepe proti ruskim delavcem in kmetom. Zdaj je konec tega zavetja in vsa aristokratska drhal beži na vse strani kolikor je ni prišlo v roke boljševikov.

London, 15. nov. — Po zadnjih poročilih iz Carigrada so zavetniške oblasti rekvirirale mnoga poslopja ob Bosporu za begunce s Krima; pripravljeno so tudi barake na Prinčevih otokih v Marmorskem morju, v katerih se začasno nastanijo ruski veliki knezi in drugi caristi, ki so zbežali iz Sevastopolja.

Včeraj je došel v Carigrad Krivočin, ministrski predsednik Vranglove vlade, in takoj po svojem prihodu je aranžiral nekaj parnikov za prevoz žensk, otrok in ranjencev, ki čakajo na Krimu, ako ni že prepozno za njihov beg. Krivočin je dejal, da je upanje, da se reši del Vranglove armade, ki je pribežala v Sevastopol in Kerč. Ameriški ruskeci so dali prostora mnogim Vranglovim častnikom in njihovim družinam. Ameriški transportni parnik "Faraly" je privedel 300 ranjencev in bolnikov, ki so bili v oskrbi ameriškega Rdečega križa.

Poročilo iz Carigrada, datirano nedeljo, da je več Vranglovih generalov izvršilo samomor, se vzdržuje.

Iz Pariza javljajo, da je načelnik francoske misije na Krimu apeliral na sovjetsko poveljstvo za osam dni časa, da oddajo begunec nemoten, in sovjetski poveljnik je ugodil apelu.

Zavezniki misije na Krimu so se ukreale na bojno ladjo v soboto zvečer v Sevastopolu. Vsa Krim je v paniki. Okrog 16.000 moč "zelene armade" je planilo iz gorskih skrinjalnic na mesta, kjer ropajo in kirijo teror. Enfantini in ameriški trgovci so izgnali za milijone dolarjev blaga, ki je bilo v skladišču v krinskih pristančih. Vranglove izgube so ogromne. Izgubili je armado in ves vojni material.

Druga vest iz Pariza se glasi, da namerava Francija prejeti ostanki Vranglovih čet v Maroku, druga brojavka pa pravi, da jih francoski častniki reorganizirajo v Turčiji in pošljejo genera-

lu Balakoviču v Ukrajini. Vsi Vranglovi divizijski in polkovni poveljniki so ubiti ali ujeti.

Ruski sovjeti pripravljeni na boj s Francijo.

Berlin, 13. nov. — (iz poročila I. D. Levina.) — Leon Trocki, ruski sovjetski vojni komisar, je pred kratkim dejal v svojem govoru na nekem shodu v Moskvi sledeče:

"Vojna s Poljsko je bila izsiljena od Poljakov samih. Mi smo do zadnje ure upali na mir, ali ko je upanje splavalo po vodi, smo šli v boj. Ako bi ne bil istočasno napadali buržoazni Vrangel v južni Rusiji, bi bila naša kampanja na Poljskem drugače izpadla. Naša pozicija je bila močna do časa, ko smo se stali pred Varšavo, a takrat je bilo treba vzeti velik del vojaštva s poljske fronte in vstaviti Vrangla, da ni okupiral premožnega polja v Doncu. To je povzročilo naš poraz na Poljskem in nič drugega. — Ali bomo držali mirovno pogodbo s Poljsko? Da li jo pretrgamo, kakor govorijo kapitalistični elementi v Franciji, ki se niso prenehali hujskati Poljakov proti nam? Na vsak način bomo spoštovali pogodbo. Mir in mirovno delo sta naša glavna zadača. Imperialistični krogi na Poljskem delujejo z vsemi silami, da nas ponovno spravijo v vojno, toda mi bomo mirno in blaznokrvno vztrajali v miru, dokler ne bomo zopet napadeni. — Danes je pred nami še eden velik problem. To je Vrangel, zelo trd sovražnik. Njegova armada na Krimu predstavlja smetano vah protirevolucionarnih elementov in intervencije od strani Francije njemu v prid ni izključena. Slišimo, da Francija namerava poslati štiri divizije vojaštva na Krim in da bo sodelovala z bojno floto proti nam. Mi smo pripravljeni. Kadar pojde francoska bojna ladja na morisko dno, tedaj bo zavrhlo na Francoskem. Nedavno smo spustili v Črno morje potapljače. To je znano francoskim in angleškim imperialistom — in zakaj jim ne bi bilo znano? Naše podmornice niso agresivne, toda imamo pravico, da se branimo z vsemi sredstvi. Kljub neuspehom na Poljskem smo še zmirlj močni in pometi bomo z vsemi sovražniki na naših frontah. Potem se pa lotimo notranjega konstruktivnega dela."

Prvi mednarodni parlament odprt.

Ženeva, Švica, 15. nov. — Danes predpoldne je bil tukaj odprt prvi zbor lige držav. Švicarski predsednik Motta je odprl zborovanje s pozdravnim govorom. Na popoldanski seji je bil Paul Hymans iz Belgije izvoljen predsednikom lige. — Zborovanje se vrši v starem poslopju bivše cerkve, ki zdaj služi za drhalističe. Sedež predsednika lige je v bivši prižnici, častniki so na galeriji, občinstvo pa v ozadju dvorane. Dvainsitridet držav je zastopanih. Delegatje sede po francoskem abecednem redu držav in tako je Anglija na prvem mestu s svojim delegatom iz Afrike.

Slepar v vojaški obleki potegnil francosko vlado.

Pariz, 15. nov. — Henri Platel, 21-letni krojač, je prejel od finančnega ministra 786.000 franko, ko se je oblekel v vojaško uniformo in predložil ponarejeno nakaznico vojaškega oskrbnika iz Mainza. Danes so ga aretirali. Platel je priznal krivdo in dostavil: "Storil sem to, ker so mi rekli, da je nemogoče potegniti vlado za nos. Jaz sem dokazal, da je to zelo lahko."

Boj med budisti in kristjani v Tokiju.

Tokijo, 14. nov. — Velika množica budistov je zadnjo nedeljo napadla prostore Izveličavne armade (Salvation Army), ki je praznovala petindvajsetletnico svojega obstanka. Budisti so potrgali dekoracije v dvorani in razbili slavost. To je bil že drugi izbruh budistov proti kristjanom v Tokiju v zadnjih dveh tednih.

Vojna na Irskem.

Dublin, 15. nov. — Angleške čete so večeraj streljale na ljudsko množico na ulici v Dublinu in ubile dve deklici. Vojaški policisti so udri v petdeset hiš in zagrozili prebivalcem s smrtjo, ako takoj ne pretrgajo vezi z irsko republikansko armado.

Stavke na Španskem.

Madrid, Španija, 15. nov. — Stavka trgovskih pomočnikov v Madridu se razširja. Centralni odbor strokovnih uni je večeraj zboroval in razpravljal o vprašanju, če se okliče simpatična stavka vseh uni v mestu. Pekovski po-

Pošta je dropana za milijono dolarjev.

KOLIKO DENARJA JE PADLO BANDITOM V ROKE, SE NI DOGNANO.

Tako velik in obsežen rop še ni bil izvršen na ameriških železnica.

Omaha, Neb. — Na transkontinentalnem poštnem vlaklu je bilo ukradenih od 10.000 do 100.000. Velikost ukradenih vseh ni dognana. Tatvina je bila izvršena med Council Bluffsom in Omaha. Banditje so odnesli plen in o njih nimajo najmanjše sledi.

Preiskava je dognala, da so tatovi odnesli najmanj deset vred registrirane pošte. Šest vseh je bilo določenih za Chicago. Ukradene vreče so nekaj dni prej zapustile z vlakom San Francisco. V Omaha so bile vreče prelozene z unton pacifičnega vlakla na transkontinentalni poštni vlak burlingtonske železnice.

Policijski kapitan Cins. Shaffer v Council Bluffs pravi, da tako tatvine še ni bilo na železnici od leta 1895.

Preden je poštni vlak došel v Council Bluffs je neki poštni uradnik šel na drugi konec vlakla. Ko je došel do voza, v katerem je bila pošta, je promislil, da so vrata zaprta od znotraj. Stvar se mu je zdela sumljiva in poval je še druge poštne uslužbenca. Z združenimi močmi so razbili stranska vrata. Vstopili so in pronašli, da je nekdo vrzel registrirane poštne vreče in skrinje, v katerih je bilo zlato, iz voza v temno noč. Zdi se, da so roparji pobegnili malo prej, predno so bila vrata razbita. Vlak je nato reč vozil ekoci Council Bluffs po časi in za roparje se postala najmanjša nevarnost pri skakanju z vlakla.

Poštni uradniki sodijo, da so na tolovaje čakali avtomobili. Nanje so najbrž tudi naložili plen. Minilo je več ur, predno so postavili stražo na mostu prek Misourija in banditje so imeli najlepšo priliko, da so plen v avtomobilih prepeljali v Omaha.

Fonovni nemiri v Egiptu.

Kairo, Egipt, 15. nov. — V nedeljo so tukaj izbruhli protiangelske demonstracije, ki so končale s krvavimi boji. Neki britki častnik je bil nevarno ranjen od krogle.

Rudarska stavka v Franciji odvrnjena.

Pariz, 15. nov. — Generalna stavka rudarjev v Franciji, ki je imela pričeti v nedeljo o polnoči, je bila odvrnjena v zadnjem momentu. Eksekutiva rudarjev je sprejela posredovalno ponudbo vlade. Rudarji bodo nadaljevali z delom in medtem se bodo vrtila pogajanja za povišanje mezde.

Ema Goldmanova pobegnila iz Rusije.

Washington, 15. nov. — Poročevalce Universal Pressa javlja, da sta Ema Goldmanova in Aleksander Berkman — znani anarhisti, ki sta bila z mnogimi drugimi vred deportirana iz Amerike pred enim letom — pobegnili iz sovjetske Rusije in zdaj se nahajata v Ukrajini. Goldmanova je zapustila Rusijo, ker se je spila s sovjetskimi oblastmi.

Venizelos smagel v grških volitvah.

Atene, 15. nov. — Ministrski predsednik Venizelos je danes zjutraj naznanil, da so bili kandidati njegove stranke za parlament izvoljeni z veliko večino pri večerajšnjih volitvah. S tem je porazena kraljeva stranka, ki je delovala, da se vrne prejšnji kralj Konstantin na grški tron. Goumaris, bivši ministrski predsednik in vodja kraljeve stranke, je takoj po volitvah pobegnil v Italijo. Goumaris je bilo dovoljeno, da se vrne ob času volitne kampanje na Grško iz Italije, toda poveda no mu je bilo, da bo aretiran, ako ostane na Grškem po volitvah v slučaju, da ni izvoljen.

Stavke na Španskem.

Madrid, Španija, 15. nov. — Stavka trgovskih pomočnikov v Madridu se razširja. Centralni odbor strokovnih uni je večeraj zboroval in razpravljal o vprašanju, če se okliče simpatična stavka vseh uni v mestu. Pekovski po-

močniki so tudi v stavki in v mestu je veliko pomajunknje kruha. Vlada je militarizirala pekarnice in vojaški peki pečejo kruh, toda to ne zadostuje za vse prebivalstvo, ki je odvisno od pekarj za kruh.

Barcelona, Španija, 15. nov. — Generalna delavska federacija v Kataloniji je obelodanila manifest, v katerem ostro protestira proti političnemu terorizmu na pravih organiziranih delavcem. Policisti razbijajo delavske seje, konfiskujejo članske imenike in kapirajo aktivne člane.

Kravali v čistoletovski zbornici.

Praga, 13. nov. — V narodni skupščini so bili večeraj volitki nemiri med nemškimi in češkimi poslanci, ko so se združili sklenili, da se odpravi spomenik bivšega cesarja Franca Josefa v Topličah. Dva nemška poslanka sta bila suspendirana zaradi kravalov v zbornici.

Sovjetska zrnja v Ukrajini.

London, 15. nov. — In Moskve poročajo, da so sovjetske čete v okolici Novoduljko v Ukrajini porazile del Pavlenkove protiboljševičke armade. Sto moč je bilo ujetih in šest topov ter 12 strojne vplenjnih.

ISKANJE PO TREH ČOVJEKOVNIH LETALCIH SO OPUSTILI.

Chicago, Ill. — Izgubili so upanje, da najdejo tri pomorske letalce, ki so v letalskem čolnu odrinili na Michiganansko jezero, da napravijo topografske zemljevide. V potek je še vedno tuil vihar na jezera in ko je napočila sobota in niso našli nobene sledi o pomorskih letalcih, so izgubili upanje tudi tisti, da jih najdejo, ki so bili ves čas upanja, da so se letalci rešili. Odkar jih pogrešajo, so živela brezupna ladje, vlačilne ladje semintje, v znak so se pa dvignila letalca, da najdejo sled pogrešanih letalcev. Vse zastoj! Ladja za ladjo se je vrnila, letalo za letalom se je zopet opustilo dol na tla, toda sledi o pogrešanih mornarjih niso našli.

STRAŠNA NAJDEBA.

Chicago, Ill. — Okoli šest čevljev globoko v popelnem kupu, ki je ležal zadaj za poslopjem, v katerem je bil nastanjen nekoč na široko znan kabaret, so našli odrezano možko glavo. Zdravnik si jo ogledal, da je mož mrtev okoli tri mesece in da je škot ali Anglec, star okoli dva in štirideset let. Našli so tudi v roci par čevljev, ki so bili krvavi. Zdravniki izjavljajo, da je glavo odrezal ekapert — zdravnik ali mošar.

Policija je uvedla takoj obširno preiskavo, ki pa dandaj še ni opravila ničesar na dan.

Papež tolaži pregnane kralje in cesarje. Pregnani kralji in cesarji se kaj radi obračajo do rimskega papeža, da jih potolaži, ter da blagoslovi njih upanje na boljše bodočnost. Zadnje čase je papež sprejel v avdienci vse družino grškega okraja Konstantina, in sicer princa Andreja, princeznjo Alijo, rusko veliko knezino Julijo, princeznjo Mino in Ksenijo in bogata še kako prince in princeznje.

SLAVONIC IMMIGRANT BANK

posloval v stari kraj jaganje-
vanske trave in dnuar po rimski
tosi:

Činidmarja do druge odredbe:

1000 kren za . . .	5.00
5000 kren za . . .	30.50
10000 kren za . . .	75.00
50000 kren za . . .	385.00
100000 kren za . . .	750.00
1000 dinara za . . .	30.40

Cene kronam in dinarjem so
yaki dan manjše, rastejo ali
pežajo. Slavonic Immigrant
Bank, vam boče računala po
gani opaga dne ko sprejme od
vas denar.

SLAVONIC IMMIGRANT BANK

636 West 23rd Street,
NEW YORK, N. Y.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904.

GLAVNI STAN: 2657-69 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Podporna Jednota.

Izhrop. 17. junija 1907
v državi Illinois.

Izvrševalni odbor.

UPRAVNI ODESK.

Predsednik: Vincent Calhoun, podpredsednik: Anton Hrist, Box 140, Columbus, Pa.
gl. 140th West Turk, talah boljševiki odloča Paul Berger, adnati gl. blagoteli Frank S. Varhan, izvršilni gladi Vilij Gollins.

POŠTNI ODESK.

John Underwood, predsednik, 408 Hay St., Springfield, Ill., Martin Zelenkhar, Box 276, Barbours, Ohio, Joe Radlak, Box 432, Smithton, Pa., Frank Sourek, 8800 Prosser Ave., Cleveland, Ohio, John Kravna, 1040 First St., La Salle, Ill.

BOLNIŠKI ODESK.

OSREDNJE OKROŽJE: Paul Berger, predsednik, 2657-69 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VZJEDNO OKROŽJE: Rudolf Piterich, Box 432, Edinville, Pa.
Anton Radlak, Box 73, Wink Haven, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Hrist, Box 194, Green, Kans., za izgovor.
Leo Kolar, Box 246, Gilbert, Minn., za izgovor.

Nadzorni odbor.

Matt Frensch, predsednik, 18217 Waterloo St., Collinwood, Ohio, Jakob Ambrosi, 418 Pierce St., Evelyn, Minn.

Tiskovni odbor.

Vincent Calhoun, John Underwood in Matt Frensch.

Zdravstveni odbor.

PREDSEDNIK: Frank Alia, 5200 So. Calhoun Ave., Chicago, Ill.

John Trid, Box 181, Lawrence, Pa.

John Oves, 245 Eastwood, Detroit, Mich.

Joe Huh, 1101 E. 22 St., Cleveland, Ohio.

Mary Davis, 1904 So. Nichols Ave., Chicago, Ill.

VSEBNI ZDRAVNIKI: Dr. P. J. Koro, 1001 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

ODGOVORNI LEKARNI: "PROSVETA": John Zveretich.

POŠTNI: — Samopostojna vgl. odredba, ki določa v glavnem uradu, da vrli tabalo VSA POKLA, ki se nanašajo na pošto gl. predložila so naslednji: Predsednik S. N. P. J. 2657-69 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSEBNI ZDRAVNIKI: POŠTNI: — Samopostojna vgl. odredba, ki določa v glavnem uradu, da vrli tabalo VSA POKLA, ki se nanašajo na pošto gl. predložila so naslednji: Predsednik S. N. P. J. 2657-69 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POŠILJATVE IN STAVKE, ki se določa gl. izvršilnega odbora in Jednoti tako so naslednji: Tabulita S. N. P. J. 2657-69 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSEBNI ZDRAVNIKI: POŠTNI: — Samopostojna vgl. odredba, ki določa v glavnem uradu, da vrli tabalo VSA POKLA, ki se nanašajo na pošto gl. predložila so naslednji: Predsednik S. N. P. J. 2657-69 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse prihodnje glase postavljanja v gl. izvršilnega odbora so naj pošljite M. Frenschu, izvršilnemu nadzorniku odbora, 418 Pierce St., Evelyn, Minn.

Vsi prihodnji gl. posredni odbori so naj pošljite na naslednji: John Underwood, 408 Hay Street, Springfield, Ill.

Vse prihodnje prot. uradniške glasilke so naj pošljite na naslednji: Predsednik S. N. P. J. 2657-69 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, namizila, spisi, naročila in spisi vos, kar je v zvezi s glavnim jednoto, naj se pošlje na naslednji: "Prosveta", 2657-69 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

SREČNE IN VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE

lahko napravite avajem v domovini, ako jim pošljete priročno vrsto denarja, ki naj jim bo v pomoč in podpore za prijazne božične praznike. Vsek rojak je dolžan to izvršiti, ker krone se sedaj tako posoni, kot je nikoli prej. Vsakdo jih pošlje lahko točno in hitro po davnem kursu, navadnim ali pa hrvačkim potom, samo obrnite se do naše banke trdke:

EMIL KISS BANKER

123 Second Avenue, New York

ki vam daje dragevalje vsa pojasnila tudi za druge bančne posle in glede pošiljanja denarja v domovino. Če želite dobiti svoje in domovino, obrnite se na nas. Prodajamo parobrodne vozne listke vseh črt in postrežba je točna, solidna in najcenejša. Bilo za kakor koli opravil v domovini, obrnite se, vsilijo do naše trdke, ker ona opravlja vse posle hitro in v popolno zadovoljstvo vsakomu, ki se obrne do nas. Vsi nasveti se dajejo brezplačno, hitro in v materinskem jeziku.

Najboljše in najkoristnejše božično darilo

za vaše sorodnike v starem kraju je denar. Mi ga oddajamo na vas točno in ceno. Vašim dragim darujte uložno knjižico. Mi plačamo obresti na vse hranilne vloge po

4%

Ako želite dobiti vaše družine v Ameriko, mi vam predložimo vse potrebno.

Prodajamo tudi parobrodne listke za vse proge ZA in IZ Evrope. Za vse pojasnila pišite vedno na

NEMETH STATE BANK

Glavni urad
10 East 23rd St. NEW YORK CITY 1397 Second Av.

POZOR ROJAKI!

Na prodaj imam nekaj KANARČKOV, dobre pasmi in lepe rasti, ter dobri pevec. Prodaj jih po zmerni ceni. Pošiljam v vse kraje Zdrženih držav. Pišite na naslov: Mrs. M. Mrak, 408 S. Oak St., Carlinville, Ill. (Adv.)

Pozor Rojaki!

Kdor namerava kakega sorodnika ali znanca iz starega kraja sem dobiti, naj se obrne na spodaj navedenega, ker mu ta zapriščene izjave (Affidavits) za nizko ceno preskrbi.

Martin Trebentur
No. 1 Rickenbach Street
N. S. Pittsburgh, Pa.

"Prosveta" prinaša zanimive vesti vsek dan. Ali ste naročili na dnevnik "Prosveta"?

Slijajen shod soc. dem. stranke v Ljubljani.

(Dalje.)

Sodrug Ethin Kristan:

Ni vse eno, ali je država monarhija ali republika. Tudi ni vse eno, kakšna je republika. Videli smo že aristokratske republike. Na podlagi izkušenj zahtevamo republiko, v kateri bo ljudstvo samo odločilni činitelj, najvišji zakonodajalec, nadzornik zakonov in sodnik. Zahtevamo demokracijo. Dve besedi čujemo danes povsod. Centralizem in avtonomija. Iz vseh teh besed ne dobimo nobenega jasnega pojma. Kaj je centralizem? Kaj je avtonomija in federalizem? Praktično se iz vaja začne v Švici, Ameriki, Nemčiji, in po novi ustavi tudi v Avstriji. Kateri teh sistemov naj bo primeren za nas? — Jasno je, da ne moremo v Jugoslaviji presegati razmer drugih držav, temveč moramo na teh tleh spoznavati, kaj je na teh tleh potrebno. Tu imamo stvari, ki morajo biti enotno upravljane, ker se osmočimo, ako jih razbijemo le v ta namen, da bi komu ne koristile. Na primer železnice. Ali naj imajo Slovenija, Hrvaška, Bosna in druge pokrajine vsaka svoje lastno železniško omrežje. Kam bi nas to privedlo? Dalje šolstvo. Ali naj vsaka vasa sama odločuje o svojih šolah? Na ta način bi se kaj lahko vrnilo v srednjeveške razmere.

(Medkile: Živela tretja internacionala! Govornik vpraša, kaj ima tretja internacionala opraviti s temo govora ter nadaljuje):

Imeti moramo zakon, ki velja za vso državo in ki omogoča nazadnjakom, da bi ubili šolstvo.

Vendar ne smemo metati vsega na en kup. Slovenija ni Makedonija. Zagreb ni Cetinje. Imeti moramo zakone, ki jih lahko imenujemo okvirne zakone, ki določajo načela za vso državo, ki pa dajejo posameznim pokrajinam svobodo v njihovem delokrogu.

Ako naj država služi narodni mora biti centralizirana do take mere, da se bodo vsi poslali vodili v splošno korist in mora biti av-

tonomna v vseh svojih delih, od posameznika do cele pokrajine, da le celota pri tem ne trpi škoda. Da se najde za vsa vprašanja potrebna pot, je treba stvari temeljito preštudirati in ugotoviti, kaj zahtevajo razmere.

Glede avtonomije pomeni to: Avtonomija se pričinja že pri posamezniku, pri državljanu. Nekateri bi iz nas radi zopet napravili podanike, kakor v starih časih. Mi nismo podaniki, mi smo člani države, katero hočemo imeti tako urejeno, da bomo v njej vsi enakopravni. One, ki opravljajo naše posle, si moramo imeti pravice sami voliti. Imamo že pravico voliti poslance v konstituantno raznim omejitvam. Volilni zakon ni tako lep, kakor trdijo gospodje, ki so ga sklamfali. Vendar nam daje pravico, da volimo poslance.

Kaj pa z onimi, ki zakone izvršujejo? Znan gospod iz demokratske strani je dejal, da mora kralj imenovati svojega zastopnika v Ljubljani in da srbski general lahko vsakega zapodi in vrže v ječo, ki ne uboga. To je povračanje v črno-rumeno Avstrijo. Res je, da potrebujemo uradnikov. Potrebujemo tudi sodnikov. Prav tako pa je tudi res, da bo ljudstvo, ki je sposobno voliti poslance, da delajo zakone, menda tudi toliko sposobno, da samo volijo uradnike, ki izvršujejo te zakone in sodnike, ki sodijo po teh zakonih. Ako hočemo postati demokracijo, je ta pravica neizogibna.

Za demokracijo ne zadostujejo le politične, temveč tudi je treba socialnih pravice. Ko je hrumsela svetovna vojna preko Evrope, in polovico sveta, ni porušila le nekaj baht in strelskih jarkov, prevrnila ni le nekaj trnov in kron, temveč ta vojna je porušila vse stari sistem mišljenja, stari sistem proizvodnje in izmenjavanja, katero se v kapitalistični družbi imenuje trgovina. Ne damo se varati, da je kapitalistični sistem že na tem, da propade nastaneno v 24 urah, 30 minutah in 35 sekundah. Vemo pa tudi, da kapitalizem nima več tiste moči, kakor jo je imel nekaj. V tej dobi je kapitalizem dokazal, da v časih

krize svojih lastnih poslov ne more izvrševati. Prišla je vojna, ki je bila gotovo kapitalistična, ki so jo vodile vlade, zastopnice kapitalizma. Vse te zastopnice so morale priti do spoznanja, da na podlagi čistega kapitalističnega sistema ne morejo voditi vojne in ne morejo zmagati. Najprimernejše kapitalistično načelo je bilo, da je privatni lastnik neomejen gospodar v svoji hiši. Delavec se je vedno dejalo: "Meni ne bo nihče komandiral, jaz sem gospodar." Prišla pa je vojna in vlada je dejala: Če ne komandiram privatnega kapitala jaz, ne zmagam. Militarizirala se je podjela. Vojška bi bila pomirila od lakote, da ni prišla vlada rekoč: s svojim žitom ne razpolagaš ti, vzamem ga jaz, itd. Podržavljani so se železnice in vsa industrija naših močitev. Vse je prišlo pod oblast generalov in tatarslov. Te metode so se izvajale po vseh državah. Bile so izposojene iz skladišča socializma, in zmagala je ideja, da je nad privatno pravico nekaj višjega. Seveda kapitalistične vlade niso smatrale za višjo pravico volje in interesov naroda, temveč svoje interese, katere so izdajali za interese cele države. Kapitalizem je dokazal, da z lastnimi sredstvi ne more več izhajati, kadar pride v krizo. Nastopi sedaj vprašanje, ali je življenje v miru manj važno kot življenje v vojni? Vojna, če tudi traja šest let, je le izjemni slučaj, mir pa je trajno stanje in je za to v miru treba trajnih uredb, ki naj narodu koristijo, kakor v vojni. Ako vidimo, da kapitalizem sam ne more izhajati s svojimi sredstvi, imamo pravico trditi, da so se stare uredbe prežvele in so v mnogih ozirom postale tako trhe, da se ne morejo več ohraniti. Zato moramo zahtevati, da se državne uredbe v socialnem vidu postavijo na novo podlago, da se demokracija ne pojmuje le v političnem, temveč tudi v socialnem smislu.

Vemo, da kar jutri ne moremo prevzeti produkcije, prometa v svoje roke. Zato nam je treba vzgoje in organizacije. Pripraviti moramo ljudi za službo v interesu naroda namesto v interesu

kapitalizma. Če pa vem, kam mi je treba iti, hočem poznati tudi pot, ki me najhitreje pripelje tja. Iskati pot je vprašanje taktike. Na tej poti so postajale socialne reforme. Z osemurnim delavnikom ni rešen naš problem. Vendar ga je bilo treba, ker je razlika, če dela človek dvanaest ali osem ur. V prvem slučaju mu ne preostaja niti minute, da bi le razmišljal o svojem stanju. Kdor odtrga nekaj ur kapitalizmu, jih lahko perabi sebi in gibanju v prid, ako jih posveti razmišljanju in delu za socialne probleme. Tudi ni vseeno, v kakih razmerah živi delavstvo. Ako veste, da je rudnik zavarovan, da imate tovariše za nadzornike, je to pač nekaj drugega, kakor če ste v strahu, da vas vsak trenutek pouduje, ker ni dovolj varnostnih naprav. Zahtevati moramo, da se socialne reforme v državi uveljavijo v kolikor mogoče največji meri. Zahtevati moramo, da se delavstvu prilika, da se ne sedaj začne pripravljati za tiste naloge, katere bo imelo, kadar bo industrija, promet itd., vodilo nase. Zahtevati moramo po vseh obrazilih sodelovanje delavstva, zlasti pa delavsko kontrolo. Pri vodstvu naj sedita delavec in on, ki se danes imenuje lastnik, zato da se delavec pouči, kako se dela, da se nauči upravljati, da z dnem, ko preneha kapitalistična produkcija, stopi lahko na vodilno mesto.

Ako imamo upanje, da se uredi jugoslovanska država v tem smislu, moramo imeti to upanje le, ako odzdamo kapitalističnim strankam moč in jo vzamemo v svoje roke. Od posameznih volitev seveda ni pričakovati takoj rešitve delavskega razpada. Delavstvo mora dobiti politično gospodarstvo, strokovno in tudi intelektualno moč. Prvim predpogojem vsake revolucije je revolucija v glavah. Sama nezadovoljnost še davno ni revolucija. Ta samo razdira, a mi potrebujemo ustvarjanja. Naša naloga ni, da rušimo tovarne ter razbijamo lokomotive in vse, kar je kapitalizem ustvaril. Narobe. V naši državi nam je potrebno, da ustvarjamo še več. In sicer na polju, ki je sedaj še zanemarjeno: to se pravi zlasti, da jo mora v naši državi pospeševati industrija.

(Dalje prih.)

Naročite "Prosveto" vašemu sorodniku ali prijatelju v stari domovini.

AVSTRILJSKI VOJAKI

Moški, ki so bili vojaki v avstrijski vojski za časa svetovne vojne, sedaj lahko pridejo iz Jugoslavije v Ameriko, če vam napravi tozadevne prošnje in druge potrebne listine.

MATIJA SKENDER
javni notar na Ameriko in stari kraj.

5227 Butte Str., Pittsburgh, Pa.

On vam jamči, da grede oseba, ki si jo želite k sebi, — ali pa vam povrne denar. — V vseh pravnih in notarskih poslih pa v zadevah, ki so v zvezi s potovanjem vaših ljudi iz starega kraja, se obrnite nanj, pa boste v vseh zadovoljni, zakaj, on je za vas, a vi bodite zanj.

TISTIM, KI NAMERAVOJO POSLATI BOŽIČNO DAROVJE SVOJECIM V STARI KRAJ.

Nanaimo, B. C. Canada, 20. okt. Slavonic Immigrant Banka, New York, N. Y.

Cenjeni gospodje: Nižepodpisani se častim naznaniti vam, da sem dne 19. julija prejel poslani mi prejemno potrdilo o denarju, katerega ste poslali mojemu bratu na Reku Ornoeviča v Črno Goro. Prejel sem tudi v svojem času prejema potrdila o ostalih mojih pošiljkih, katere se bile tudi o pravem času in brez odbitka kakih stroškov izplačane. Moja zadnja pošiljatev bila je izplačana v najkrajšem času in sicer 27. dan, od kar sem odposlal in se vam zato posebno zahvaljujem.

Pretečeni teden sem vam poslal Money Order za 91 dolarjev in 65 centov, katerega ste gotovo do sedaj prejeli. To svoto sem poslal za Božično darilo.

Ker vem, da bodo tudi ostali rojaki te dni gotovo pošiljali svojemim v domovino Božične darove, priporočam pri tej priliki, da to pošiljate po Slavonic Immigrant Banki v New Yorku, ako žele, da njihovi darovi pridejo o pravem času njihovim rodom, rojakom in znanecem v roke in da se jim izplača točna poslana svota, ker sem se že parkrat obrnil na to banko, — Vašo cenjeno ustanovo, — in vsakrat so moji v starem kraju prejeli točno toliko, kolikor sem poslal v najkrajšem času.

Slavonic Immigrant Banka ni kakor so druge židovske in razne banke, ki prejemajo naše krvavo zaslužene cente, jih zadržujejo pri sebi in odpošljejo šele tedaj, ko

nimaju drugega dela, ali pa čaka, da cena pade, in da pri tem profitirajo na cenah in na obrestih na našem denarju. Če jih vprašate, kaj je vzrok zamudi in da ni odgovora iz starega kraja zaradi poslanega denarja, oni odgovarjajo, da je to na naših starokrajskih bankah ležeče in na neredni starokrajski upravi. Slavonic Immigrant Banka je vse kaj drugega. V njej delajo poznani nam ljudje, ki so prišli v to zemljo, kakor vsi ostali, za skorjico kruha in znajo to skorjico spoštovati in svoje ljudi pošiljati pošteno postreči. Da mi pa ne bo kdo očital, kako znam jaz, ki se nahajam na robu Alaske, tako dobro o delovanju Slavonic Immigrant Banke, pa navedem sledeče:

Po Slavonic Immigrant Banki v New Yorku poslal sem prvo pošiljatev v vas Radatovič na Hrvaško, drugo v Nikolici v Liko, tretjo v mesto Cetinje v Črni Gori in dve pošiljki na Reku Ornoeviča v Črno Goro, in vse so bile redno, hitro in točno izplačane in brez vsakih stroškov. Za vsako pošiljatev mi je Slavonic Immigrant Banka poslala lastno-ročno podpisano prejemno potrdilo tistega, ki je denar prejel. Za tako točno delo te naše edine bankarske ustanove mi manjka besed, da bi se mogel dostojno zahvaliti. Nikdar se ne bom obrnil na druga mesta, a ostalim rojakom delavecem priporočam, da se na to banko obrnejo, ki jih bo pošteno in prijateljsko postregla, za kar jamčim s svojim podpisom.

S pozdravom in spoštovanjem
Luka N. Vukmanović,
1198 Victoria Road, Nanaimo, B. C. Canada.

NOVOSTI! POSEBNOSTI! URA PROTI OGNJU ZAVAROVANA S ELEKTRIČNO BATERIJO HRANILNICA, ŠHRAMBA IN BUDELKA, VSE V ENEM.

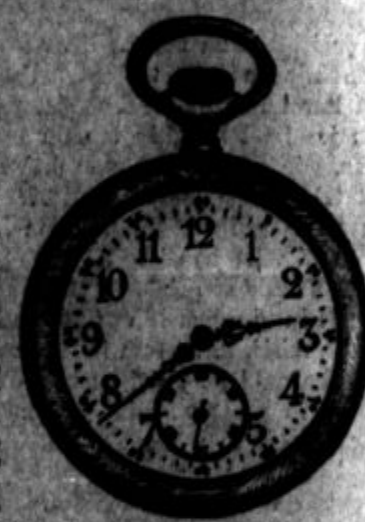
Varna škramba, banka in buidelka, vse v enem; to je nekaj izrednega in najnovejša koristna novost. Hranilnica je zavarovana proti ognju in narejena iz najfinejšega jekla, poniklana in ima poseben prostor za hranitev vaših kragocenosti. V njej pritrjena na gumb in ura je razsvetljena po električni luči, kar vam prihrani takojšnje naloge. Ima tudi močan zvonec, ki vas prebudi, pa še je tako trdno spajk, lahko se vzornik tudi na klanjanje osebe, ki jo želite iz druge sobe. Vse to se vrši poton električne baterije, katere vtraja mesece in potem se je lahko prameni in stane le 50c v vsaki večji prodajalni. Krasno in močno izdelana in je pravi kras na vaš dom. Ura je poniklana in je 12½ palec široka in 19 palec visoka. Navodila pošljemo z vsako uro. Ta ura je vredna do \$25.00, toda za kratko dobo jih bomo prodajali po posebnem cenah po \$11.95.

ZASTONJ: Kdor izraža to oglas in ga pošlje nam takoj z narčilom, dobi POPOLNO MA ZASTONJ to krasno nikelnasto, zepno uro, kot za BOŽIČNO darilo. Te ure smo importirali iz Nemčije; so trpežne, drže pravi čas in so dobre kot najfinišne ure. Torej hite in pošljite vaše naročilo takoj, ker ta ponudba je le za kratko dobo.

NE POSILJAJTE DENARJA ZA URO NAPREJ. Pošljite nam svojo ta oglas in vaš pravi naslov ter priložite svoto \$1.00 za pokritje pošiljatev stroškov, ostalo svoto \$11.95 pa plačate šele potem, ko dobite uro na dom s žepno uro, katero vam pošljemo ZASTONJ kot božično darilo. Pišite nam:

VARIETY SALES COMPANY
Dept. 606 H.

1016 Milwaukee Ave., CHICAGO, ILL.

Josip Kostanjevec:

NA SOLNČNIH TLEH.

POVEST.

(Nadaljevanje).

Elza se je okrenila. Iz materinih besed je zvedelo nekaj, česar dozdaj še ni slutila nikoli. V hipu je spoznala, da mati ni srečna, a da je njeno sree veliko in bogato. Sklonila se je nad njeno roko ter dejala:

"Odpusti mi, mama, ako sem te žalila."

"Ničesar nimam odpustiti, otrok. Toda, da končam, kar sem se ti namenila povedati prej. Poslušaj, me še nekoliko! Govorim samo zato, da izpolnim željo tvojega očeta."

"Poslušam, mama."

"Prvi vzrok, zakaj želi oče, da vzameš Fabro, sem ti ravno kar povedala. Toda je še drugi in nič manj važen po njegovem mnenju. Kakor veš, je bila že davno njegova želja, da zavzame tudi kakšno častno mesto v javnosti, na primer mesto poslanca, ako ne državnega, pa vsaj tukanjskega. Nič bi ne bilo na poti, ako bi bile razmere v mestu še takšne kot so bile pred nedavnimi časi, ko so ukazovali in odločevali se sami Italijani. A zdaj je drugače, širi se slovenski življenj v vse naše življenje in tu pojde težko, ker je oče znan kot pristen Lah in sovražnik vseh tujecev. Prejasma je kazal to svoje mišljenje vedno in povsod. In tu je zopet Fabro, ki je priljubljen tudi tam, zlasti pri voditeljih. On mu utegne s svojo zgovornostjo in s svojim vplivom nakloniti volice, da mu vsaj ne bodo nasprotovali. Vidiš torej, to so razlogi, dasi ne tolk, da bi popolnoma opravičili ravnanje očeta."

Elza dolgo ni odgovorila ničesar. Kakor bi ne bilo v njej življenja je stala otrpla in strmela v tla. Solnčni žarki so se skozi okno zapletli v njene lase in poljubili blede obraz. Tedaj se je zvrnila in dejala odločno in počasi, povdarjaje vsako besedo skoro trdo:

"Poskusiti hočem, da storim, kar mi svetuješ, zaradi tebe. Kljubovati hočem sama sebi — zaradi očeta. Morda mi kedaj pomaga naključje, da se rešim te nesreče."

Nekoliko časa je zopet umolnila, pri sebi se ji burno dvigalo. Potem pa je nadaljevala hitro in v eni sapi:

"Sedaj te pa prosim, kar sem te hotela prositi že v začetku našega razgovora. Izposluj mi toliko, da grem nekoliko časa iz Trsta, vsaj za mesec dni. Mislim, da bi šla k tati v Zader. Tam mi pridejo morda lepše misli. Toda takoj, jutri, kvečjemu pojutrišnjem. In nočem, da pridem pred svojim odhodom s njim v dotiko. Natvezite mu kar hočete, zakaj da sem odšla."

Mati je nekoliko pomislila.

"Dobro. Takoj ko se vrne oče od svojih poslov, mu povem tvojo željo in kako si se odločila. Upam, da se ne protivi, saj vidi v tem svojo zmagavo."

Vrata so se odprla, prihajali sta iz šole mlajši sestri Elzini, Elvira in Ana. Vesela in brezskrbna sta bila drobna obrazka, veselo svetle velike oči. Obesili sta se materi na roko, ena na desno, druga na levo in sta hoteli zaplesati z njo po dvorani. Mati pa se jih je rahlo otresla in gladila z mehko roko njih dolge svetle lase. Odšla je z njima iz dvorane v posebno sobo, kjer je stala na mizi pripravljena dehteča kava.

"Jaz ostanem še nekoliko časa tukaj," je dejala Elza in mati je molče prikimala.

Ko je bila sama, je padla onemogla v naslanjač. Za kar se je bila odločila pravkar na prvo materino proti svojemui prepričanju, je preselila njene moči. Nepopisna bol ji je prevzela notranjost, ji stisnila sree. Začutila je vso silo velike zapuščenosti, vso svojo onemoglost in bedo. Zaplakala bi na glas sama nad seboj, zavpila bi ter dala duška svoji nezmožni bolesti. Toda oči so ostale suhe in so pekle, grlo ni dalo glasu iz sebe. Naslonila je glavo v roke in se stisnila, da je postala hipoma majhna in nezmatna.

Ko se je čez dolgo nekoliko ublažila prva divja bol, so krenile njene misli nehotoma nazaj v še nedavno prošlost. Vstajala je podoba za podobo pred njeno izmučeno dušo. Svetle so bile prve in polne toplote, čiste in jasne: iz dobe prve ljubezni. Oblit z zarjo moške popolnosti, z vsemi krepostmi in dušnimi vrlinami je stal pred njo njen ženin Fabro. Ljubila ga je z vso silo svoje duše, z vsakim utripom svojega sree. A začele so prihajati sčasoma sence na te podobe, umazane pege in madeži. Ni jih hotela videti, ni verjela lastnim očem. Branila se je obupno. A ko je prišel najhujši trenutek, ko ni bilo pravi ničesar več, kar bi pripomoglo zakriti resnico, se je zgrudila in ni mogla več vstati. A hkratu je vse umrlo v njej, njena ljubezen je bila samo še zapuščen grob brez luči in evetile. Ko so sedaj vstajale te slike iz zadnjih dni pred njo, ni bilo na njih niti najmanjše svetle točke, vse samo velika umazana luča. Glej, ali se ni pravkar pojavila drobna lučka tam nekje v veliki daljavi, še silno majhna in nerazločna? Kakor samotna kresnica sredi temne junijake noči.

Vstala je in stopila k oknu. Velika krvavor-deča solnčna plošča se je na zahodu pogrezala v morje. Bleščala je morda gladina pred njo kakor srebro z zlatom pomešano, posiljavala so se od nje bela, v varno zavetje pristanišče hitreča jadra. Elza se je nekaj hipov tudi danes vtirpila v ta krasen pogled kakor vsakokrat, ko se je pojavljala ta čarobna slika pred njenimi očmi. Nekaj rahlega ji je zopet sililo v dušo, kakor upanje. In njen obraz ni bil več tako trd kakor prej, otožen smehljal se je zažibal na njenih ustih.

(Dalje prihodnjič.)

Pismo lahko vsakdo piše. Toda potrdilo pošte v starem kraju o pravi vilnem dostavljanju denarja se ne more ponarediti. Tukaj imate pravi vzorec.

Podla kraljevine SMS.

POVA HRVATSKA STROJNICA, ZAGREB.

Obavijest vrhu dostave

Niže opisan *urari. hal*

Broj: _____ težina _____ kgr. _____ gr. vrednost _____ K. H.

na *Uro. Tardarovich* *Uro. Tardarovich*

predan u: *Uro. Tardarovich* dne _____ 192__

Potpisani izjavlja da je gornja pošiljka po propisu uručena

dne _____ 192__

Podpis _____

Naslovnik: *Uro. Tardarovich*

Predstojnik uru-
čujućeg urada: *Imy*

Ova obavestnica mora potpisati naslovnik, s predstojnik dostavljajućeg urada, ako dobili potpisati
propi tako odredjuje; valja je valja napisati pod omar i kreskom potpisati dostavljajućeg urada, gdje je
potpisnik bil dostavljen na potpis.

HENRY C. ZARO
39 Cooper Sq., New York, N.Y.